

USTAWA
z dnia ... 2024 r.
przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym

Rozdział 1
Przepis ogólny

Art. 1.

Ustawa z dnia ... o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. ...) wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Rozdział 2
Zmiany w przepisach

Art. 2.

W ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (t. j.: Dz. U. z 2022r., poz. 1339 ze zm.) art. 30 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W okresie wykonywania mandatu posłowie i senatorowie nie mogą wykonywać pracy na podstawie stosunku pracy: w Kancelarii Sejmu, w Kancelarii Senatu, w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego, w Najwyższej Izbie Kontroli, w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, w Biurze Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, w Krajowym Biurze Wyborczym, w Państwowej Inspekcji Pracy, w administracji rządowej i samorządu terytorialnego – z wyjątkiem stosunku pracy z wyboru – oraz nie mogą wykonywać pracy w charakterze sędziego, asesora sądowego i prokuratora, pracownika administracyjnego sądu i prokuratury, a także nie mogą pełnić zawodowej służby wojskowej.”.

Art. 3.

W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (t. j.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1215) art. 43 otrzymuje brzmienie:

„Art. 43. Tryb postępowania w sprawach, o których mowa w art. 42, określa ustawa z ... o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 4.

W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (t. j.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1090) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezydenta, Szef Kancelarii Sejmu, Szef Kancelarii Senatu, Prezes Trybunału Konstytucyjnego, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Główny Inspektor Pracy, Prezes Polskiej Akademii Nauk, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego oraz Rzecznik Ubezpieczonych składają oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego składa oświadczenie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, Wicemarszałka Sejmu, Wicemarszałka Senatu, Wiceprezesa Rady Ministrów, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Wiceprezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Pierwszego Zastępcy Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Wiceprezesa Narodowego Banku Polskiego – przepisu ust. 2 nie stosuje się.”;

2) w art. 10 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Szef Kancelarii Prezydenta, Szef Kancelarii Sejmu, Szef Kancelarii Senatu, Prezes Trybunału Konstytucyjnego, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Główny Inspektor Pracy, Prezes Polskiej Akademii Nauk, Kierownik Krajowego Biura Wyborczego oraz Rzecznik Ubezpieczonych składają oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, który dokonuje analizy zawartych w nim danych. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego składa oświadczenie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, który dokonuje analizy zawartych w nim danych.”.

Art. 5.

W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (t. j.: Dz. U. z 2018r.poz. 577) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 skreśla się pkt 3;

2) art. 14a–18 otrzymują brzmienie:

„Art. 14a. Podwyższenie wynagrodzeń urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury następuje w terminach i na zasadach określonych dla pracowników państwowej sfery budżetowej nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń.

Art. 15. Urzędnikowi i innemu pracownikowi sądu lub prokuratury przysługuje dodatek za wieloletnią pracę w wysokości wynoszącej po 5 latach pracy 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Dodatek ten wzrasta o 1% za każdy dalszy rok pracy aż do osiągnięcia 20% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

Art. 16. Za wieloletnią pracę urzędnik i inny pracownik sądu lub prokuratury otrzymuje nagrodę jubileuszową w wysokości:

- 1) po 20 latach pracy – 75% wynagrodzenia miesięcznego;
- 2) po 25 latach pracy – 100% wynagrodzenia miesięcznego;
- 3) po 30 latach pracy – 150% wynagrodzenia miesięcznego;
- 4) po 35 latach pracy – 200% wynagrodzenia miesięcznego;
- 5) po 40 latach pracy – 300% wynagrodzenia miesięcznego;
- 6) po 45 latach pracy – 400% wynagrodzenia miesięcznego.

Art. 17. Urzędnikowi albo innemu pracownikowi sądu lub prokuratury, którego stosunek pracy ustał w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub na emeryturę, przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości:

- 1) dwumiesięcznego wynagrodzenia – po 10 latach pracy w sądzie lub prokuraturze;
- 2) trzymiesięcznego wynagrodzenia – po 15 latach pracy w sądzie lub prokuraturze;
- 3) sześciomiesięcznego wynagrodzenia – po 20 latach pracy w sądzie lub prokuraturze.

Art. 18. W sprawach nieuregulowanych niniejszą ustawą do urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury stosuje się odpowiednio przepisy Ustawy z dnia 16 września 1982 roku o pracownikach urzędów państwowych (t. j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1917), a w sprawach nieuregulowanych także w tej ustawie – przepisy Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy (t. j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1465).”.

Rozdział 3

Przepisy uchylające, przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 6.

1. Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (t. j.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1422);
- 2) ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t. j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), z wyjątkiem przepisów, o których mowa w ust. 2;
- 3) ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 2074 ze zm.).

2. Przepisy art. 16 – 32 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t. j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) tracą moc z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 7.

1. Wyroki Trybunału Konstytucyjnego, zwanego dalej „Trybunałem”, wydane w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba powołana na stanowisko sędziego Trybunału z naruszeniem Ustawy z dnia 25 czerwca 2015 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2015

r. poz. 1064 ze zm.) oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego z 3 grudnia 2015 r. o sygn. K 34/15 (Dz. U. z 2015 r. poz. 2129) i z 9 grudnia 2015 r. o sygn. K 35/15 (Dz. U. z 2015 r. poz. 2147), a także osoba powołana na jej miejsce, zwana dalej łącznie „osobą nieuprawnioną do orzekania”, są nieważne i nie wywierają skutków określonych w art. 190 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r. Nr 114, poz. 946), z zastrzeżeniem ust. 4.

2. Postanowienia, o których mowa w art. 103 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393), wydane w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, są nieważne i nie wywołują skutków prawnych.

3. Wszelkie czynności procesowe dokonane w postępowaniach przed Trybunałem zakończonych orzeczeniami, o których mowa w ust. 1 i 2, wymagają powtórzenia.

4. Orzeczenia sądowe i ostateczne decyzje administracyjne, prawomocne w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, wydane w sprawach indywidualnych na podstawie stanu prawnego ukształtowanego wyrokiem, o którym mowa w ust. 1, pozostają w mocy.

5. W terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy Trybunał sporządza i podaje do wiadomości publicznej listę wyroków i postanowień nieważnych na mocy ust. 1 i 2. Lista podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski”.

Art. 8.

1. Postanowienia Trybunału wydane na podstawie art. 59 i art. 61 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w składzie, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, pozostają w mocy.

2. Jeżeli postanowienie, o którym mowa w ust. 1, dotyczyło sprawy wszczętej skargą konstytucyjną, skarżący może ponownie wnieść skargę konstytucyjną w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 9

1. Do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, z zastrzeżeniem ust. 2, stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w ust. 1, w których w składzie orzekającym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

3. Czynności procesowe dokonane w postępowaniach, o których mowa w ust. 2, wymagają powtórzenia.

Art. 10

W zakresie dotyczącym rodzajów czynów dyscyplinarnych sędziów Trybunału oraz sędziów Trybunału w stanie spoczynku popełnionych przed wejściem w życie ustawy, o której mowa w art. 1, a także orzekanych za te czyny kar dyscyplinarnych, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 11.

1. Od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, obowiązki Prezesa Trybunału Konstytucyjnego wykonuje sędzia o najdłuższym stażu sędziowskim w Trybunale Konstytucyjnym.

2. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego. Przepisy ustawy, o której mowa w ust. 1, dotyczące wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 12.

1. Sędzia Trybunału, którego kadencja rozpoczęła się przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, może w terminie miesiąca od dnia jej wejścia w życie złożyć Prezesowi Trybunału oświadczenie, że w związku z wprowadzeniem w trakcie trwania jego kadencji nowych zasad realizacji obowiązków sędziego Trybunału przechodzi w stan spoczynku, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Możliwość przejścia w stan spoczynku z przyczyn określonych w ust. 1 nie dotyczy osoby nieuprawnionej do orzekania.

3. Przejście sędziego Trybunału w stan spoczynku, o którym mowa w ust. 1, następuje pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym złożono oświadczenie o przejściu w stan spoczynku.

Art. 13.

1. Z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, znosi się Kancelarię Trybunału i Biuro Służby Prawnej Trybunału, utworzone na podstawie ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3.

2. Do dnia, o którym mowa w ust. 1, Kancelaria Trybunału i Biuro Służby Prawnej Trybunału realizują zadania na podstawie przepisów dotychczasowych.

3. Z dniem następującym po dniu, o którym mowa w ust. 1, tworzy się Kancelarię Trybunału Konstytucyjnego w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 1.

4. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału powołuje w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, Szefa Kancelarii Trybunału i powierza mu obowiązki związane z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału, utworzonych na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 3, oraz obowiązki związane z organizacją Kancelarii Trybunału utworzonej na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, a także określa zakres jego obowiązków i wynagrodzenie.

5. Z dniem powołania Szefa Kancelarii Trybunału, o którym mowa w ust. 4, znosi się stanowiska Dyrektora Kancelarii Trybunału oraz Dyrektora Biura Służby Prawnej Trybunału, w rozumieniu ustawy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2.

Art. 14.

1. Pracownicy Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału zachowują uprawnienia i wykonują obowiązki pracownicze zgodnie z zakresem wynikającym z dotychczasowych aktów, na podstawie których powstał ich stosunek pracy do dnia:

- 1) następującego po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, jeżeli przyjęli proponowane warunki pracy i płacy na dalszy okres w związku z likwidacją Biura Trybunału;
 - 2) wygaśnięcia stosunku pracy, o którym mowa w ust. 2;
 - 3) rozwiązania stosunku pracy, o którym mowa w ust. 4.
2. Stosunki pracy z pracownikami, o których mowa w ust. 1 pkt 2, wygasają z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, jeżeli:
- 1) do dnia następującego po upływie 15 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy na dalszy okres w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału;
 - 2) odmówią przyjęcia nowych warunków pracy i płacy zaproponowanych im w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału.
3. Pracodawca powiadamia na piśmie pracownika, o którym mowa w ust. 2, o terminie wygaśnięcia stosunku pracy albo o skutkach nieprzyjęcia nowych warunków pracy i płacy w związku z likwidacją Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału.
4. Wcześniejsze rozwiązanie stosunku pracy przez pracodawcę może nastąpić za wypowiedzeniem.
5. Pracownikom Kancelarii Trybunału i Biura Służby Prawnej Trybunału, których stosunek pracy wygasa lub ulega rozwiązaniu, przysługuje odprawa pieniężna ustalana na zasadach określonych w art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (t. j.: Dz. U. 2018 poz. 1969 ze zm.).

Art. 15.

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału w terminie do dnia następującego po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, uchwała regulamin Trybunału oraz Statut Kancelarii Trybunału.

Art. 16.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem art. 2, który wchodzi w życie z dniem następującym po upływie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Zmiany statusu prawnego Trybunału Konstytucyjnego (dalej także jako: **Trybunał**), zainicjowane pod koniec 2015 r. uchwaleniem przez Sejm, w nocy z 23 na 24 grudnia, nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, a także praktyka ich stosowania w następnych latach, zdeformowały Trybunał, co skutkowało utratą przez ten organ zdolności do realizacji konstytucyjnej funkcji strażnika nadrzędności Konstytucji, zasad demokratycznego państwa prawnego, a w konsekwencji również organu stojącego na straży ochrony wolności i praw jednostki.

W obecnym składzie Trybunału Konstytucyjnego zasiadają osoby nieuprawnione do orzekania, ponieważ ich wybór do Trybunału nastąpił z naruszeniem postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (dalej: **Konstytucja**). Twierdzenie to znajduje oparcie w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego: z 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15) oraz z 9 marca 2016 r. (sygn. akt K 47/15), jak również w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: **ETPCz**) z 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor przeciwko Polsce (sygn. 4907/18) wskazującym, że obecność w składzie Trybunału osób nieuprawnionych do orzekania narusza art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. W efekcie, szereg orzeczeń wydanych przez Trybunał pod rządami aktualnie obowiązujących przepisów ustawowych nie wywiera skutków prawnych określonych w art. 190 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji, co potwierdza m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r. (sygn. akt I KZ 29/21).

Stan chaosu ustrojowego wywołany wprowadzonymi regulacjami spotęgowany został niezgodnym z Konstytucją (art. 194 ust. 2) powołaniem Prezesa i Wiceprezesa Trybunału, co zostało stwierdzone wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 7 listopada 2016 r. (sygn. akt K 44/16). Nadmienić należy, że drugą z wymienionych funkcji pełniła osoba nieuprawniona do orzekania w Trybunale.

Z uwagi na jednoznacznie polityczne zaangażowanie większości sędziów wybranych do Trybunału po wyborach parlamentarnych z 2015 r., nie wyłączając osób wykonujących odpowiednio funkcje Prezesa i Wiceprezesa tego organu, Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie personalnym i praktyce działania stał się *par excellence* instytucją polityczną, która pod pozorem kontroli konstytucyjności prawa legalizuje akty prawne niezgodne z podstawowymi wartościami wyrażonymi w Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. W efekcie Trybunał w obecnym składzie nie tylko nie realizuje standardu niezależności, ale również nie spełnia wymogu bezstronności w orzekaniu w konkretnych sprawach. Jaskrawym przykładem wskazanego stanu jest przede wszystkim udział w składach orzekających Trybunału byłych posłów (K. Pawłowicz, S. Piotrowicz) aktywnie zaangażowanych w okresie pełnienia mandatu parlamentarnego w prace nad ustawami poddanyymi następnie kontroli konstytucyjności przed Trybunałem.

Co więcej, organ ten nie tylko legalizuje bezprawie, ale wykorzystywany jest również do kreowania nowego stanu prawnego z pominięciem demokratycznych procedur parlamentarnego procesu ustawodawczego. Dowodzi tego m.in. wyrok Trybunału z 22 października 2020 r. (sygn. akt K 1/20) podważający konstytucyjność niekwestionowanej od

1993 roku przesłanki dopuszczalności przerywania ciąży, zatem w istocie wprowadzający nowe, restrykcyjne prawo antyaborcyjne, a także wyrok z 15 kwietnia 2021 r. (sygn. akt K 20/20) w sprawie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, kreujący nieznaną zarówno Konstytucji, jak i ustawie formułę przerywania ciągłości funkcjonowania tego organu konstytucyjnego wraz z wpływem okresu jego kadencji, mimo braku wyboru przez Sejm i Senat jego następcy. W praktyce funkcjonowania Trybunał jest również wykorzystywany jako narzędzie w prawnym konflikcie pomiędzy władzą wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej a Unią Europejską. Mimo braku podstaw formalnych i merytorycznych Trybunał podejmuje rozstrzygnięcia jednoznacznie kwestionujące obowiązek respektowania wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z 7 października 2021 r., sygn. akt K 3/21), pogłębiając tym samym chaos prawny godzący w zasadę zaufania obywateli do państwa i tworzonego przezeń prawa, tj. jedną z podstawowych wartości demokratycznego państwa prawnego.

Podporządkowanie Trybunału interesom politycznym, a w istocie poleceniom partyjnych liderów większościowej koalicji sejmowej w latach 2015 – 2023, doprowadziło do utraty przez ten organ zdolności do realizacji konstytucyjnej funkcji strażnika nadrzędności Konstytucji, zasad demokratycznego państwa prawnego, a w konsekwencji również organu stojącego na straży ochrony wolności i praw jednostki. Z uwagi na jednoznacznie polityczne zaangażowanie większości sędziów oraz osób nie będących sędziami, wybranych do Trybunału po wyborach parlamentarnych z 2015 r., Trybunał stał się *par excellence* instytucją polityczną, która pod pozorem kontroli konstytucyjności prawa legalizuje akty prawne niezgodne z podstawowymi wartościami wyrażonymi w Konstytucji. W aktualnym składzie personalnym, organ ten nie tylko nie realizuje standardu niezależności, ale ponadto nie spełnia wymogu bezstronności w orzekaniu w konkretnych sprawach.

Stan ten potwierdza swoisty „dialog” prowadzony pomiędzy ETPCz a Trybunałem Konstytucyjnym. W wyroku *Xero Flor Sp. z o.o. przeciwko Polsce* ETPCz stwierdził, że Sejm RP VIII kadencji oraz Prezydent RP naruszyli fundamentalną zasadę wyborów sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Sejm RP VIII kadencji dokonał wyboru trzech osób na stanowiska sędziów TK, które były już obsadzone przez sędziów wybranych przez Sejm poprzedniej kadencji. Natomiast Prezydent RP odmówił odebrania przysięgi od trzech sędziów wybranych przez Sejm poprzedniej kadencji, a następnie przyjął przysięgę od tzw. „sędziów grudniowych”. W konsekwencji Trybunał orzekł, że poprzez udział w postępowaniu przed Trybunałem jednego z „sędziów grudniowych” *Xero Flor w Polsce sp. z o.o.* została pozbawiona prawa do rozpoznania sprawy przez sąd ustanowiony ustawą. ETPCz dodał również, iż wybór wskazanej osoby do Trybunału został wypaczony ciężkimi nieprawidłowościami przez co narusza samą istotę tego prawa. W reakcji na przywołany wyrok ETPCz, Trybunał wydał dwa rozstrzygnięcia, zmierzające – z inicjatywy Prokuratora Generalnego, a zarazem Ministra Sprawiedliwości – do uniemożliwienia jego stosowania. Nie mając ku temu kompetencji, a zatem bez podstawy prawnej zakwestionował zgodność z Konstytucją przepisu ujętego w art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze EKPCz, w zakresie, w jakim umożliwia on skuteczne podnoszenie w skargach indywidualnych do ETPCz nie tylko zarzutu nielegalności funkcjonowania samego Trybunału, ale również zarzutów dotyczących ustaw dotyczących ustroju sądownictwa¹. Przywołane rozstrzygnięcia nie tylko pogłębiły narastający od siedmiu lat chaos prawny, ale

¹ Odpowiednio: rozstrzygnięcie z 24 listopada 2021 r., sygn. akt K 6/21 (Dz. U. z 2021 r. poz. 2161) oraz z 10 marca 2022 r., sygn. akt K 7/21 (Dz. U. z 2022 r. poz. 643).

wprost zakwestionowały konstytucyjną zasadę prawa do sądu oraz niezależności sądów, jak również wskazane wyżej zasady dotyczące miejsca i rangi prawa międzynarodowego w polskim porządku prawnym.

Funkcjonujący obecnie w Rzeczypospolitej Polskiej system kontroli konstytucyjności prawa nie spełnia demokratycznego standardu niezależności Trybunału i niezawisłości jego sędziów. W zakresie kontroli abstrakcyjnej Trybunał nie realizuje funkcji rzeczywistego i efektywnego strażnika wartości konstytucyjnych państwa demokratycznego, natomiast w zakresie kontroli konkretnej nie jest w stanie realizować standardu sądu niezależnego, chroniącego wolności i prawa jednostki.

W konsekwencji skutkuje to znaczącym obniżeniem merytorycznej jakości wydawanych rozstrzygnięć oraz zapaścią organizacyjną tej instytucji. Jest to stan głęboko niepożądany z punktu widzenia przyjętych w Konstytucji wartości ustrojowych, w szczególności zasady demokratycznego państwa prawnego, legalizmu działania organów władzy publicznej oraz niezależności i niezawisłości władzy sądowniczej.

Trwający kryzys systemu kontroli konstytucyjności prawa przekłada się na szersze zjawisko kryzysu praworządności w Rzeczypospolitej Polskiej. W procesie jej odbudowy kluczową rolę odgrywa przywrócenie prawidłowego funkcjonowania Trybunału, jako rzeczywistego i efektywnego strażnika wartości konstytucyjnych, wyznaczających rację stanu Rzeczypospolitej Polskiej w systemie państw demokratycznych, w szczególności w strukturach Rady Europy, Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego.

Celem projektowanej ustawy jest likwidacja stanu dysfunkcyjności systemu kontroli konstytucyjności prawa poprzez przywrócenie właściwego miejsca i rangi Trybunału w demokratycznym systemie organów państwowych. Osiągnięciu tak określonego celu legislacyjnego służyć ma uchwalenie ustaw obejmujących dwie skorelowane ze sobą sfery regulacji:

- a) normatywną – poprzez uchwalenie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, obejmującej przepisy dotyczące ustroju, organizacji i postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz statusu jego sędziów;
- b) organizacyjno-techniczną – za pomocą uchwalenia odrębnej ustawy – przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym, której treść stanowią przepisy dostosowujące Trybunał w jego obecnym kształcie do potrzeb nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

II. Szczegółowe zmiany normatywne przewidziane w projekcie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym

Pierwszą grupę ujętych w projekcie przepisów stanowią regulacje dostosowujące, wprowadzające zmiany w tych ustawach, które znowelizowane zostały ustawą z dnia 16 grudnia 2016 roku – przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t. j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) oraz ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (t. j. : Dz. U. z 2018 r. poz. 1422).

W **art. 2 projektu** wnioskodawca proponuje wykreślenie z art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora sformułowania „w Biurze Służby

Prawnej Trybunału Konstytucyjnego” i zastąpienie go sformułowaniem „w Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego”. Proponowana zmiana podyktowana jest potrzebą reorganizacji struktury organizacyjnej Trybunału poprzez likwidację Biura Służby Prawnej i utworzenie jednolitej Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego.

Zawarta w **art. 3 projektu** zmiana brzmienia art. 43 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych stanowi konsekwencję przewidzianą w projekcie derogacji ustawy, do której przepis ten odsyłał w dotychczasowym brzmieniu, i zastąpienie jej nową ustawą o Trybunale Konstytucyjnym.

Zmiana brzmienia art. 8 ust. 3 i 4, a w konsekwencji również art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne sprowadza się do przywrócenia obowiązku informowania o prowadzeniu działalności gospodarczej przez współmałżonka Prezesa Trybunału Konstytucyjnego (**art. 4 projektu**). Obowiązek ten został uchylony – w ocenie wnioskodawców bezpodstawnie – przez ustawę z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

W **art. 5** projekt zakłada nowelizację przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury w zakresie, w jakim przywraca obowiązujący przed zmianami z 2016 roku status pracowników Trybunału Konstytucyjnego jako urzędników państwowych, w miejsce aktualnego statusu pracowników sądów i prokuratury. Propozycja ta skorelowana jest z odpowiednimi przepisami proponowanymi w nowej ustawie o Trybunale Konstytucyjnym.

Druga grupa przepisów proponowanych w projekcie obejmuje regulacje uchylające, przejściowe, dostosowujące i końcowe ściśle związane z procesem przywracania właściwego miejsca i roli Trybunału Konstytucyjnego w systemie ustrojowym opartym na zasadach demokratycznego państwa prawnego.

Na mocy **art. 6 ust. 1 projektu** ustawy uchyleniu mają ulec dotychczas obowiązujące, a niezgodne z porządkiem konstytucyjnym państwa praworządnego, ustawy kształtujące aktualny status Trybunału Konstytucyjnego. Niezgodność ta, obejmująca w istocie fundamentalne zasady Konstytucji (art. 2; art. 7; art. 10 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 173; art. 178 ust. 1; art. 194 ust. 1 i ust. 2; art. 195 ust. 1), stwierdzona została w przywołanych już wyrokach Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt K 35/15; K 47/15; K 44/16).

W przypadku przepisów art. 16–32 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym projekt przewiduje zachowanie ich mocy obowiązującej przez okres 18 miesięcy od dnia wejścia w życie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (**art. 6 ust. 2 projektu**). Zdaniem wnioskodawcy wprowadzenie tymczasowego okresu obowiązywania przepisów dotyczących Biura Służby Prawnej oraz Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego w ich aktualnym kształcie jest niezbędne dla przeprowadzenia w sposób racjonalny i rzetelny procesu likwidacji tych struktur i zastąpienia ich nową formułą Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego bez szkody dla bieżącego funkcjonowania administracji Trybunału.

Intencją wnioskodawcy wyrażoną w **art. 7 projektu** jest unieważnienie orzeczeń wydanych przez Trybunał Konstytucyjny z udziałem osób nieuprawnionych do zasiadania w tym organie. Wybór do składu Trybunału Konstytucyjnego tych osób, a następnie przyjęcie od nich ślubowania przez Prezydenta Rzeczypospolitej stanowiły początek kryzysu konstytucyjnego, trwającego w Rzeczypospolitej Polskiej nieprzerwanie od listopada 2015 r. Wówczas to, w nocy z 25 na 26 listopada, Sejm przyjął uchwałę o nieważności wyboru pięciu

sędziów Trybunału dokonanego w poprzedniej kadencji Izby, a następnie na ich miejsce wybrał pięć osób, od których Prezydent Rzeczypospolitej odebrał ślubowanie nocą z 2 na 3 grudnia 2015 r. 3 grudnia 2015 r., w wyroku o sygn. K 34/15 (Dz. U. z 2015 poz. 2129), Trybunał Konstytucyjny stwierdził prawidłowość wyboru trzech spośród pięciu sędziów, których wybór został unieważniony przez Sejm nocą z 25 na 26 listopada 2015 r. Mimo wyroku Trybunału Konstytucyjnego Prezydent Rzeczypospolitej nadal konsekwentnie odmawiał przyjęcia od nich ślubowania. Z kolei w wyroku z 9 grudnia 2015 r. (sygn. K 35/15) Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z Konstytucją przepisy, na podstawie których Sejm dokonał wyboru do składu Trybunału osób w miejsce prawidłowo wybranych uprzednio trzech sędziów. Wyrok ten nie został jednak publikacji przez Prezesa Rady Ministrów i nie doszło do jego wykonania. W efekcie w Trybunale Konstytucyjnym zasiadły i orzekały trzy osoby niemające uprawnień do bycia sędzią Trybunału Konstytucyjnego, a następnie w ich miejsce pojawiały się kolejne osoby o takim samym statusie. W odniesieniu do postępowań prowadzonych przez Trybunał Konstytucyjny w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (dalej: **k.p.c.**), o czym stanowi art. 36 obowiązującej ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c., sprzeczność składu orzekającego z prawem skutkuje nieważnością postępowania. W kwestii niezgodnego ze standardami praworządności i prawa do rzetelnego procesu sądowego składu Trybunału Konstytucyjnego wypowiedział się również Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z 7 maja 2021 r. w przywołanym już wyroku w sprawie *Xero Flor* przeciwko Polsce (sygn. 4907/18) oraz w wyroku z 14 grudnia 2023 r. w sprawie *M.L.* przeciwko Polsce (sygn. 40119/21), konstatując tym samym naruszenie przez Trybunał Konstytucyjny art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Na gruncie orzecznictwa krajowego niezgodność tę wyekspozował przede wszystkim Sąd Najwyższy w postanowieniu z 16 września 2021 r. (sygn. akt I KZ 29/21), wskazując m.in., że istota mechanizmu kontroli konstytucyjności prawa nie sprowadza się do tego, by: „dowolny organ określić mianem Trybunału Konstytucyjnego, a osoby zasiadające w składzie takiego organu nazwać sędziami Trybunału Konstytucyjnego, ale aby był to organ opisany w Konstytucji jako Trybunał Konstytucyjny, a zatem spełniający wymogi Konstytucji RP także w aspekcie powołania do niego sędziów”. W postanowieniu siedmioosobowego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego stwierdzono wprost, że rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego wydane z udziałem osoby nieuprawnionej do orzekania nie wywołuje skutków prawnych (postanowienie z dnia 13 grudnia 2023 r., sygn. I KZP 5/23).

Wskazane wyżej okoliczności jednoznacznie przesądzają o tym, że proces przywracania praworządności w Rzeczypospolitej nie może abstrahować od kwestii łamania jej standardów w postępowaniach sądowych. Z tego względu orzeczenia wydane przez Trybunał Konstytucyjny w składzie niezgodnym z owymi standardami wymagają unieważnienia. Jest to tym bardziej zasadne, że osoby nieuprawnione uczestniczyły wielokrotnie w wydawaniu wyroków nie tylko budzących społeczny sprzeciw, ale również rażąco sprzecznych z aksjologią polskiego ustroju konstytucyjnego. Unieważnienie tych orzeczeń oczywiście nie zamyka drogi do ponownego poddania spraw będących ich przedmiotem kontroli konstytucyjności prawa przed Trybunałem Konstytucyjnym spełniającym wymóg sądu niezależnego i właściwego.

Mając jednak na względzie zasady demokratycznego państwa prawnego, a w szczególności ochronę wolności i praw jednostki, w **art. 7 ust. 3 projektu** wnioskodawca proponuje, aby z zakresu bezwzględnej nieważności orzeczeń Trybunału wyłączyć te, które wydane zostały w postępowaniu wszczętym na podstawie skargi konstytucyjnej lub pytania

prawnego, a następnie stanowiły podstawę wznowienia postępowania lub wydania orzeczenia bądź decyzji w sprawie indywidualnej. Konstrukcja ta stanowić będzie gwarancję ochrony praw nabytych oraz interesów w toku, korelując z wynikającą z zasady demokratycznego państwa prawnego zasadą zaufania obywateli do państwa i tworzonego przezeń prawa.

Ochroną wolności i prawa jednostki, w szczególności spraw w toku, motywowana jest również regulacja przyjęta w **art. 8 ust. 1 projektu**. Z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu odnośnie do propozycji ujętej w art. 7 projektu stosowanie przepisów dotychczasowej ustawy nie może mieć jednak zastosowania w sprawach rozpatrywanych przez składy orzekające z udziałem osoby nieuprawnionej do orzekania. W takich przypadkach czynności procesowe podjęte w toku wszczętych i niezakończonych postępowań wymagać będą powtórzenia.

Czyniąc zadość konstytucyjnej zasadzie, wyrażonej w art. 42 ust. 1 Konstytucji („nie ma przestępstwa bez ustawy, nie ma kary bez ustawy”), jak również zasadzie nieretroakcyjności prawa, będącej nieodzownym komponentem zasady państwa prawnego, wnioskodawca proponuje, aby w zakresie dotyczącym rodzajów czynów popełnionych przez sędziów Trybunału i sędziów Trybunału w stanie spoczynku przed wejściem w życie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, a podlegających postępowaniu dyscyplinarnemu, a także w zakresie kar orzekanych za te czyny, stosowane były dotychczasowe przepisy (**art. 10 projektu**). W pozostałym zakresie postępowania dyscyplinarne dotyczące owych czynów miałyby toczyć się w formule przyjętej w nowej ustawie o Trybunale Konstytucyjnym.

Jednym z podstawowych determinantów przywrócenia właściwego funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego jest przeprowadzenie zgodnego z zasadą legalizmu wyboru Prezesa i Wiceprezesa Trybunału (**art. 11 projektu**). Od 21 grudnia 2016 r. obowiązki Prezesa Trybunału pełni bowiem sędzia powołany na to stanowisko w sposób niezgodny z Konstytucją, z pominięciem obligatoryjnej uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Obowiązki Wiceprezesa wykonuje natomiast osoba niemająca – w świetle postanowień Konstytucji oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 9 grudnia 2015 r. (sygn. K 35/15) – statusu sędziego Trybunału. Proponowana regulacja ma na celu przywrócenie stanu zgodnego z prawem. Rozwiązanie to znajduje ponadto uzasadnienie w proponowanej w nowej ustawie o Trybunale Konstytucyjnym kadencyjności tych funkcji. Jednocześnie, mając na względzie okoliczność, iż aktualnie pracami Trybunału Konstytucyjnego kieruje osoba nielegalnie powołana na stanowisko Prezesa, wnioskodawca proponuje, aby w okresie przejściowym – tj. od dnia przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa Trybunału do dnia ich powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej (**art. 11 ust. 2 projektu**) – obowiązki Prezesa Trybunału pełnił ten spośród sędziów zasiadających aktualnie w Trybunale, którego kadencja na stanowisku sędziego skończy się najwcześniej (**art. 11 ust. 1 projektu**).

Regulacja proponowana w **art. 12 ust. 1 projektu** przewiduje możliwość dobrowolnego przejścia w stan spoczynku przez sędziego, którego kadencja rozpoczęła się przed dniem wejścia w życie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Projektowana procedura – limitowana czasowo – motywowana jest faktem, iż nowa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym wprowadza szereg zmian odnoszących się do statusu sędziego Trybunału, w szczególności sposobu realizacji jego ustawowych obowiązków. Instytucja „przejścia w stan spoczynku” stanowi jedną z podstawowych gwarancji niezawisłości sędziowskiej.

Z oczywistych względów formuła ta musi mieć zastosowanie do trzech sędziów, których prawidłowość wyboru stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 3 grudnia 2015 roku (sygn. akt K 34/15), a podtrzymał w wyroku z 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15), odwołując się ponownie do poglądu Sądu Najwyższego, wyrażonego w postanowieniu z 16 września 2021 r. (I KZ 29/21): „Roman Hauser, Krzysztof Ślęzak i Andrzej Jakubecki (...) jedynie na skutek decyzji Prezydenta (nie przyjął ślubowania) nie mogli rozpocząć urzędowania”. Tymczasem w wyroku z 9 grudnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że przyjęcie ślubowania od nowo wybranego przez Sejm sędziego Trybunału jest obowiązkiem Prezydenta, który powinien swoim działaniem stworzyć warunki ku temu, aby sędzia wybrany przez Sejm mógł niezwłocznie rozpocząć wykonywanie powierzonej mu funkcji urzędowej. W przekonaniu wnioskodawcy projektu obowiązek ten znajduje bezpośrednie umocowanie w normie art. 126 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którą Prezydent RP jest gwarantem ciągłości władzy państwowej. Powyższe ustalenia w pełni uzasadniają prawidłowość objęcia proponowaną regulacją **art. 12 ust. 1 projektu** również trzech, wymienionych wyżej, legalnie wybranych sędziów Trybunału.

Z równie oczywistych względów regulacja ta nie może zatem dotyczyć osób zasiadających w Trybunale, ale nieuprawnionych do orzekania, gdyż zarówno w świetle postanowień Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r., jak również standardów prawa międzynarodowego oraz standardów wynikających z prawa międzynarodowego i europejskiego nie dotyczy ich atrybut niezawisłości (**art. 12 ust. 2 projektu**)

Regulacje proponowane w **art. 12–13 projektu** dotyczą zmian odnoszących się do organizacji i funkcjonowania Kancelarii Trybunału Konstytucyjnego oraz statusu pracowników tych jednostek, w związku z likwidacją dualizmu zaplecza administracyjnego Trybunału. Wnioskodawca proponuje, aby proces restrukturyzacji owego zaplecza rozpocząć nie później niż po upływie miesiąca od dnia wejścia w życie nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (powołanie Szefa Kancelarii Trybunału), a zakończyć nie później niż następnego dnia po upływie 18 miesięcy obowiązywania nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. W odniesieniu do kwestii statusu pracowników analogiczna regulacja przyjęta była w ustawie z dnia 13 grudnia 2016 roku – przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. z 2016 poz. 2074 ze zm.).

III. Informacja na temat przeprowadzonych konsultacji społecznych

Inicjowany projekt ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym – tak jak projekt ustawy o Trybunale Konstytucyjnym – ma charakter szczególny, gdyż przygotowany został wyłącznie przez środowiska eksperckie i społeczne, poczuwające się do obowiązku podjęcia wszelkich możliwych działań, zmierzających do przywrócenia w Rzeczypospolitej Polskiej standardów praworządności, wynikających z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), a zakwestionowanych w praktyce funkcjonowania władzy politycznej po wyborach parlamentarnych w 2015 r. Idea przywrócenia rudymentów państwa prawa w zakresie dotyczącym Trybunału Konstytucyjnego nie narodziła się w gabinetach partyjnych, ale w konkluzjach konferencji naukowej, pt. *Jak przywrócić państwo prawa?*, zorganizowanej 14 i 15 stycznia 2019 r. przez forumIdei Fundacji

im. Stefana Batorego². Podjęta wówczas inicjatywa zaowocowała blisko 3-letnim procesem przygotowania przedłożonych obecnie Sejmowi projektów ustaw, nad którymi pracowali członkowie Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego: 17 przedstawicieli nauk prawnych, z zakresu prawa konstytucyjnego, teorii i filozofii prawa, prawa międzynarodowego, prawa cywilnego oraz praw człowieka.

Efektom tych prac są projekty w pełnym znaczeniu tych słów społeczne, eksperckie i apolityczne. Odnosząc się wprost do projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym należy wskazać, że jego treść stanowi efekt merytorycznych analiz całego Zespołu Ekspertów Prawnych, prowadzonych w latach 2020 – 2022. W doświadczeniach dotychczasowego okresu funkcjonowania III Rzeczypospolitej, trudno byłoby znaleźć projekt ustawy, który przygotowany był z porównywalnie wysokim stopniem partycypacji eksperckiej oraz zachowaniem standardów prawidłowej legislacji.

W 2022 r. projekt przedstawiony został opinii publicznej³. Od tego czasu był przedmiotem rozległych i długotrwałych konsultacji publicznych i eksperckich, obejmujących udział specjalistów z zakresu prawa konstytucyjnego oraz organizacji skupiających osoby wykonujące zawody prawnicze, podejmujące działania na rzecz ochrony standardów demokratycznego państwa prawnego. Poszczególne rozwiązania normatywne proponowane w projekcie były także przedmiotem konferencji naukowych oraz cyklu debat organizowanych przez środowisko konstytucjonalistów pod auspicjami Uniwersytetu Jagiellońskiego⁴. Liczne uwagi zgłoszone w toku konsultacji publicznych wpłynęły na ostateczny kształt projektu.

Projekt został następnie przedstawiony publicznie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, które mogły wyrazić dla niego swoje poparcie. Projekt uzyskał poparcie następujących organizacji społecznych (48): Stowarzyszenie Prokuratorów Lex Super Omnia, Stowarzyszenie Sędziów Polskich Iustitia, Stowarzyszenie Sędziów Themis, Akcja Demokracja, Czarny Bocian Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju, European Fem Institute, Forum Ruchu Europejskiego, Fundacja 4up!, Fundacja dla Polski, Fundacja Juniper, Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA, Fundacja Panoptykon, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Fundacja SmartSteps, Fundacja Stocznia, Fundacja Trampolina, Fundacja Varia Poznania, Fundacja Wolne Sądy, Fundacja Wolności, Fundacja Wolności Gospodarczej, Fundacja Wolność od Religii, Fundusz Lokalny Masywu Śnieżnika, Green REV Institute, Inicjatywa "Nasz Rzecznik", Inicjatywa Wolne czwartki, Instytut Prawa i Społeczeństwa INPRIS, Komitet Obrony Demokracji, Małopolskie Towarzystwo Oświatowe (MTO), Monitor Konstytucyjny (monitorkonstytucyjny.eu), Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych, Opolskie Towarzystwo Przyrodnicze, Ostrowski Spacer Protestacyjny "Łańcuch Światła", Otwarta Rzeczpospolita - Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii, Postomińskie Stowarzyszenie "Razem lepiej", Powszechna Spółdzielnia Spożywców "Społem" "Robotnik" w Zamościu, Równi w Różnorodności (organizacja ogólnouniwersytecka na Uniwersytecie Wrocławskim), SHDK RP Klub HDK im. dr Adama Bilika przy ArcelorMittal Poland S.A., Sieć Obywatelska Watchdog Polska, Stowarzyszenie Europejska Demokracja - Nadzieja i Otwartość (SEDNO), Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii, Stowarzyszenie Kobiety

² Zob. A. Smolar, w: *Jak przywrócić państwo prawa?*, red. T. Zalasieński, Warszawa 2019, s. 10.

³ Zob. Społeczny projekt ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, Forum Idei, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2022 r.

⁴ Szerszy opis przebiegu konsultacji – zob. S. Patyra, T. Zalasieński, *Trybunał Konstytucyjny jako strażnik Konstytucji – stan obecny i wnioski de lege ferenda*, Przegląd Konstytucyjny Nr 2/2023, s. 35 – 51.

Słupsk, Stowarzyszenie Nasze Imaginarium, Stowarzyszenie Order 2.0, Stowarzyszenie Skwer Władysława Bartoszewskiego, Stowarzyszenie Wolność Równość Demokracja, Stowarzyszenie zwykłe Obywatelski Toruń.

IV. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Proponowany projekt ustawy – w szczególności w zakresie, w jakim uniemożliwia zasiadanie w Trybunale Konstytucyjnym osób nieuprawnionych do orzekania, co stanowić może podstawę kwestionowania wyroków Trybunału z udziałem owych osób w składzie orzekającym – służy wywołaniu daleko idących skutków w każdej z wymienionych sfer:

- 1) w sferze społecznej, uchwalenie proponowanej regulacji spowoduje przywrócenie poczucia bezpieczeństwa prawnego obywateli, likwidując wątpliwości co do statusu Trybunału i wydawanych przez ten organ rozstrzygnięć dotyczących zarówno podstawowych aktów normatywnych, kształtujących porządek prawny w Rzeczypospolitej Polskiej, ja również w obszarze ochrony indywidualnych wolności i praw jednostki, gwarantowanych przez Konstytucję;
- 2) w sferze gospodarczej, uchwalenie proponowanej regulacji w istotny sposób przyczyni się do zapewnienia stanu pewności obrotu gospodarczego, w szczególności w odniesieniu do rozstrzygnięć Trybunału, podejmowanych w sprawach indywidualnych, tj. w trybie skargi konstytucyjnej i odpowiedzi na pytania prawne sądów, dotyczących zasady wolności działalności gospodarczej, prawa własności, czy też obowiązków przedsiębiorców wobec państwa w odniesieniu do sfery fiskalnej oraz ingerencji administracji w obszarze wolności działalności gospodarczej;
- 3) w sferze finansowej, uchwalenie proponowanej regulacji w istotny sposób przyczyni się do realizacji tzw. kamieni milowych, warunkujących uzyskanie przez Rzeczpospolitą Polską pełnej puli środków unijnych, przysługujących jej w ramach Krajowego Planu Odbudowy po pandemii COVID-19;
- 4) w sferze prawnej, uchwalenie proponowanej regulacji w istotny sposób przyczyni się do przywrócenia w Rzeczypospolitej Polskiej standardu kontroli konstytucyjności prawa, służącego realizacji normy z art. 8 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którą Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej.

V. Oświadczenie w sprawie ewentualnych kosztów wprowadzenia projektowanej ustawy w życie dla budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążeń budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

VI. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, w szczególności w odniesieniu do wynikających z traktatów i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

standardów praworządności, niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a także prawa do sądu.